

MINISTERUL EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

CNFIS
Consiliul Național pentru
Finanțarea Învățământului
Superior

MODUL 4

Elemente de consiliere psihopedagogică

Autor: Lect. univ. dr. Cornel Igna

Ministerul Educației Naționale

Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior

Beneficiar: Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

Titlul proiectului: „Îmbunătățirea calității activității didactice și a respectării deontologiei și eticii academice în Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia”

Proiect finanțat din Fondul de Dezvoltare Instituțională, Contract CNFIS-FDI-2017-0509

Domeniul 7: „Îmbunătățirea calității activității didactice și a respectării deontologiei și eticii academice”

Elemente de consiliere psihopedagogică

Scurt istoric

Consilierea psihopedagogică face parte din ramura mai largă a consilierii psihologice și deși nu se cunoaște cu exactitate momentul apariției sale originea acestei noi sub-ramuri pare a fi ghidarea vocațională ce se practica în timpul revoluției industriale de la sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX (Coleman & Yeh, 2008). Revoluția industrială a implicat și efecte negative cum ar fi urbanizarea rapidă și insuficient pregătită a unui mare număr de oameni și concentrarea excesivă asupra procesului de producție neglijând nevoile personale. În acest context ghidarea vocațională a fost unul din primele răspunsuri la procesul industrializării iar în școlile americane, încă dinainte de sec. XX profesorii de la clasă asigurau o ghidare a elevilor în ceea ce privește dezvoltarea lor socială, personală, interpersonală, vocațională sau chiar spirituală (Coleman & Yeh, 2008).

Generalități

Consilierea psihopedagogică este un proces sistematic proactiv și reactiv, o tehnică de informare, modificare și evaluare, bazată pe confidențialitate, prin care se stabilește o relație interumană de asistență și suport dintre specialist și clienții săi prin care se dorește:

- dezvoltarea personală, punând accent pe dezvoltarea capacității de autocunoaștere și autoevaluare
- prevenirea și gestionarea situațiilor de criză ori disconfort.

Consilierea este influențată de valorile și de normele societății. Între aceste norme sunt cuprinse și cele care se referă la sănătate și normalitate.

Din punct de vedere psihic, sănătatea poate fi înțeleasă ca o stare de echilibru între elementele vieții psihice, corporale, sociale și valorice specifice unei persoane care îi permit acesteia să trăiască în acord cu sine și cu ceilalți și să se dezvolte în direcția dorită, fără a fi marcată de simptome și conflicte intrapsihice.

Un concept important al sănătății psihice este acela de stare de bine (well-being). Abordări teoretice asupra stării de bine:

- abordarea prin prisma plăcerilor (hedonică): starea de bine presupune trăiri pozitive.
- abordarea prin prisma scopului vieții (eudaimonică-Aristotel). Starea de bine ar rezulta doar din acele acțiuni ce se încadrează scopului vieții.

Deși teoretic ele sunt separate în practică adesea coexistentă.

Starea de bine are mai multe componente, majoritatea subiective:

- emoții pozitive (relaxat, optimist, fair-play, se simte acceptat/integrat)
- satisfacție față de propria situație și a celor apropiați. Sentiment de coerență al existenței
- sentimentul eficienței
- lipsa problemelor sau, interpretarea lor în sens pozitiv

Pentru a fi eficientă starea de bine ar trebui să se manifeste:

- în multiple arii ale vieții persoanei (profesie/ocupație, autonomie financiară, relaxare, socializare, viața sexuală/relația cu partenerul, familia, sănătate)

- pe o durată lungă

La fel ca și în cazul sănătății, și starea de bine poate fi prezentă/absentă în diverse grade.

Efectele stării de bine se pot regăsi în diverse arii:

- plan corporal (în primul rând asupra sistemului imunitar)
- plan psihic (previne dezvoltările psihopatologice)
- plan atitudinal (pune accent pe soluții și mai puțin pe probleme)
- plan profesional (implicare, eficiență)
- plan social-relațional (cooperare, rețea de suport social)

Normalitatea

Deși pare un concept ce nu necesită explicații suplimentare totuși, în domeniul psihologiei, i s-au adus mai multe nuanțări. Astfel, s-a constatat că normalitatea nu beneficiază de o definiție unitară, depinzând semnificativ de punctul de vedere abordat:

- norma frecvenței. Un element, cu cât este mai frecvent, mai majoritar, cu atât este considerat mai "normal".
- norma mediei. Cu cât un element are valori ale unei caracteristici a sale mai apropiate de media valorilor aceleiași caracteristici la alte elemente cu care este comparat, cu atât este considerat mai "normal".
- norma ideală. Un element este considerat "normal" cu cât se apropie mai mult de un ideal valoric
- norma funcțională. Orice element care își satisface rolul în sistemul din care face parte, este considerat "normal".

Ca o consecință a existenței acestor criterii rezultă mai multe tipuri de "anormalități". Acest fapt face ca adesea aplicarea unui sau altuia dintre criterii pentru definirea normalității/anormalității să fie o potențială sursă de dezacord deoarece rareori toată lumea alege același criteriu și obține aceeași evaluare.

Dar, anormalitatea permite să fie clasificată și ca negativă sau pozitivă. Uneori nu doar valorile foarte scăzute par abatere de la normale deoarece, dacă diferă mult de medie și cele foarte ridicate par "anormale".

Pentru a complica și mai mult lucrurile, în domeniul psihiatriei se discută de hipernormalitate sau normopatie, pentru a caracteriza acele comportamente rigide și lipsite de orice spontaneitate care exclud orice abatere de la criteriul mediei sau al frecvenței.

Un aspect de reținut, în legătură cu aceste norme, ar fi acelea că sunt sub influența valorilor sociale, ca urmare ele pot diferi între societățile existente la un moment dat și pot evolua în cadrul oricărei societăți de-a lungul timpului.

Starea de anormalitate prelungită poate avea efecte negative asupra:

- abilității de a se bucura, a stării de bine, de coerență și satisfacție pe care o trăiește persoana față de ea însăși

- abilității menținerii la nivel cel puțin satisfăcător a relațiilor sociale
- abilității de a presta sarcini / activități lucrative cu suficientă eficiență
- abilității de auto-îngrijire

De obicei, efectele negative se manifestă gradual atât în cadrul fiecărei abilități dar și ca progresie a lor (de la prima la ultima) dar, se pot discuta și unele situații diferite.

Din cele de mai sus se poate realiza că normalitatea în sens larg ar presupune:

- abilitatea de a realiza introspecția
- autovalorizare și autoacceptare fără a intra în conflict major cu valorile sociale comune
- abilitatea de a socializa și de a avea relații afective
- autocontrol și eficiență în diversele activități

Cele mai frecvente manifestări ale anormalității sunt:

- Comportamentul dezadaptat, care nu asigură persoanei o evoluție personală pe termen mediu/lung în plan personal, social.
- Egodistonia, persoana este în dezacord semnificativ și pe termen lung cu sine.

Cauzele cele mai comune ale comportamentului dezadaptat sunt:

- imaturitatea. Presupune o dezvoltare insuficientă.
- devianța. Presupune o dezvoltare ce se îndepărtează de la parcursul expectat.

Deși ele sunt prezentate separat, în realitate se pot manifesta împreună, pe un fond de imaturitate asociindu-se ulterior și o dezvoltare deviantă.

Imaturitatea se poate manifesta divers:

- atitudini egocentrice sau hedonice. Inabilitate semnificativă de a se pune în locul altora
- percepție deformată a realității (datorită egocentrismului)
- instabilitate emoțională. Trecerea rapidă între trăiri opuse, trăiri exagerate în raport cu situația (exuberanță, îmbufnări)
- dependența de popularitate (acordarea de importanță exagerată popularității)
- lipsă de cunoștințe, experiență
- teoretizări sterile (nu poate transpune teoria în practică)
- inabilitatea de a concepe proiecte pe termen mediu/lung sau de a le urma
- dubitații sau/și răzgândiri multiple și semnificative legate de punerea în practică a diverse activități complexe/dificile sau care presupun etape percepute ca frustrante.

Sursele comportamentului imatur sau deviant pot fi multiple, cel mai adesea fiind cauzat de:

- traume
- familia ce oferă un ambient dezechilibrat (incoerent, abuziv ori excesiv de critic, protector sau permisiv)
- anturaj

Delimitări teoretice. Scopul și funcțiile consilierii psihopedagogice

Consilierea psihopedagogică însumează cunoștințe din diverse specializări iar aceasta face necesar ca în cursul pregătirii lor consilierii să își însușească informații legate de:

- psihologia dezvoltării
- psihologia clinică
- psihoterapia și consilierea psihologică
- psihologia personalității
- psihologia socială
- pedagogie

Aceste cunoștințe și aplicarea lor conduc în timp și la abilități și atitudini ce facilitează procesul consilierii. Cele mai importante sunt: capacitatea de a asculta, de a nu judeca, de a identifica aspecte pozitive, de a empatiza, de a identifica obiective realiste pe termen lung și a pașilor ce conduc la acestea etc.

Funcțiile consilierii

- investigativă – obținerea datelor despre client/elev
- informativă (oferă informații, mai ales la orientarea în carieră)
- formativ-educativă - vizează dezvoltarea competențelor ce să ajute la integrare

Obiectivele consilierii psihopedagogice

- menținerea sănătății
- asistarea elevilor în vederea orientării școlare și profesionale;
- îmbunătățirea relațiilor interpersonale (colegii, profesorii, familie)
- oferă ajutor în soluționarea problemelor sau situațiilor din procesul educațional

Toate obiectivele pot fi sintetizate pe 3 direcții:

- promovarea sănătății și a stării de bine
- dezvoltarea personală
- prevenție

Astfel, după scopul propus consilierea psihopedagogică poate urmări:

- informarea/educarea
- dezvoltarea personală (dobândirea de abilități/atitudini, elevare spirituală)
- oferirea de suport în situații defavorabile sau de criză
- informarea în vederea identificării vocației (stabilirea aptitudinilor personale și a contextului social)

Consilierea:

- este indicată persoanelor normale, fără deficiențe ori tulburări psihice
- utilizează predominant un model educațional și de dezvoltare
- urmărește prevenirea și îndepărtarea problemelor ce pot împiedica dezvoltarea/funcționarea normală.

Consilierea psihopedagogică poate avea ca țintă:

a) elevii (individual sau ca grup). Exemple:

- autocunoaștere
- adaptarea la mediul școlar
- optimizarea relațiilor sociale și instituționale
- situații de criză
- tulburări comportamentale
- dependențe
- nevoi speciale
- orientare școlară și profesională

b) părinții. Exemple:

- cunoașterea particularităților de dezvoltare
- cunoașterea factorilor de risc legați de integrarea copilului
- includerea familiei în consiliere ca și co-participanți
- consilierea sistemică a întregii familii atunci când diagnosticul copilului este o provocare pentru întreaga familie

Familia poate fi consiliată asupra a mai multe aspecte:

- sprijinirea ei în identificarea resurselor le au și obstacolelor pe care le pot întâmpina copiii în alegerea unei cariere
- diminuarea prejudecăților față de anumite profesii
- acceptarea implicării copilului în alegerea carierei sale

Astfel, o familie poate oferi sprijin în mai multe moduri:

- procurarea de informații despre posibilitățile educaționale și cele legate de carieră
- încurajarea unor hobby-uri sau activități de voluntariat ce pot forma abilități utile
- găsirea unor locuri de muncă (temporare) în care copilul își poate face o idee despre un anumit domeniu
- sprijinirea, încurajarea și motivarea copiilor în alegerea carierei dorite.

c) profesorii. Exemple:

- echilibrarea cerințelor școlare cu posibilitățile elevilor
- îndepărtarea cauzelor inadapării școlare

d) alte instituții. Exemple:

- colaborare pentru anumite cazuri individuale
- colaborare pentru elaborarea de strategii de prevenție/recuperare
- întâlnirea cu reprezentanți din diferite domenii de activitate;
- vizite organizate la firme sau instituții, care își prezintă cu diferite ocazii: angajații, serviciile oferite, produsele realizate etc.

Având în vedere diversitatea celor implicați este necesar un parteneriat și o cooperare în domeniul consilierii și al orientării școlare și profesionale:

- dintre consilier și elevi, profesori, părinți și în general între școală, familie și societate;
- parteneriatul poate funcționa când fiecare în parte are o atitudine deschisă și realistă. Adulții implicați trebuie să fie conștienți de resursele și obstacolele interne (aptitudini, deficiențe ale elevilor) și externe (oportunități și obstacole).

Consiliere psihologică versus consiliere educațională

Prima este centrată pe persoană (trăiri, egosintonie, grad de maturitate etc.), a doua este centrată pe relația dintre persoană și școală/carieră. Fiecare are specificul ei dar în practica consilierii psihopedagogice se folosesc și simultan.

Astfel, activitățile de consiliere pot viza:

- orientarea școlară și profesională
- consilierea psihologică și psihopedagogică
- consilierea elevilor supradotați
- consilierea elevilor problemă.

1. Orientarea școlară și profesională presupune:

- identificarea aptitudinilor,
- evaluarea personalității, motivației și valorilor morale sau de alt tip.
- construirea unei identități vocaționale

Obiectivele consilierii privind cariera vizează:

- a. creșterea gradului de autocunoaștere (autoanaliză, preferințe, aspirații, potențial)
- b. creșterea atitudinilor de egosintonie și optimism
- d. dezvoltarea aptitudinilor sociale și inter-personale
- e. dezvoltarea capacității de planificare și autogestionare;

2. Consilierea psihologică și psihopedagogică presupune:

- identificarea aptitudinilor necesare în procesul de educare
- orientarea curriculară (orientarea elevilor spre cursurile adecvate în funcție de aptitudini, aspirații, interese);
- evaluarea personalității, motivației școlare
- alegerea specializărilor potrivite

3. Consilierea elevilor supradotați presupune:

- identificarea abilităților supramedii și a nivelului lor,
- evaluarea personalității, motivației și abilității de integrare socială

4. Consilierea elevilor problemă presupune:

- evaluarea gradului de dificultate pe care problema o are pentru persoană
- identificarea naturii și cauzelor problemelor apărute,
- creșterea gradului de conștientizare a propriei contribuții la problemele manifestate,
- identificarea de soluții la situațiile problematice
- evaluarea personalității, motivației și valorilor morale sau de alt tip.

Strategii de identificare a atitudinilor și trăirilor negative

1. identificarea trăirilor clienților (emoții și gânduri)
2. strategia cercurilor concentrice: se desenează câteva cercuri concentrice, în centru - spațiul privat, probleme foarte intime, apoi în următorul cerc – problemele discutate cu cei mai buni prieteni; următorul cerc – problemele discutate cu oricare dintre cunoscuți; ultimul cerc – problemele generale.
3. confruntarea trăirilor - se dorește retrăirea controlată a unor emoții legate de diverse situații.
4. confruntarea cu imaginea de sine - consilierul conturează imaginea de sine a clientului și o supune discuției
5. inversarea rolurilor – consilierul preia poziția clientului și solicită de la acesta sfaturi pentru problemele identificate.

Strategii de modificare a unor comportamente nedorite

1. descompunerea și evaluarea comportamentului. Se evaluează fiecare acțiune a unui comportament
2. aplicarea contractelor și a întăririlor. Întărirea unui comportament indică unui copil că există o legătură între un comportament și consecințele lui. Tipuri de întăriri: obiectuale, simbolice, activități, sociale.

Reguli de aplicare a întăririlor pozitive:

- să fie aplicate imediat după producerea comportamentului dorit
 - să fie justificate verbal
 - să fie aplicate constant până la dobândire și intermitent după ce a fost dobândit
 - să fie personalizate
3. practica negativă – se creează situații în care se elevul aplică un comportament până la saturație
 4. modelarea indirectă – se observă și se judecă persoane cu comportamente negative
 5. autocontrolul – se conștientizează și întărește autocenzura

Abilitățile consilierului

- altruist și optimist
- bun ascultător
- bun comunicator
- centrat pe client

În timpul consilierii este necesar să apeleze la:

- crearea unor situații de comunicare pentru client
- încurajarea dialogului, repetarea temelor cheie
- parafrizare
- reflectarea trăirilor clientului/clientei
- sumarizare (se face o sinteză a celor discutate)

În relația consilier-client se pune accent pe acceptarea necondiționată pe care consilierul o oferă clientului. Totuși, este de evitat o confuzie între acceptare și valorizare. Consilierul trebuie să-și accepte clientul indiferent de caracteristicile sale (grup, etnie, istoric de viață, religie, performanțe școlare, valori personale etc.) dar aceasta nu înseamnă că își suspendă abilitatea de a analiza clientul sau de a identifica aspecte negative legate de acesta.

Consilierul are obligația să-și conștientizeze și să-și reprime orice prejudecăți personale care ar putea afecta relația cu clienții săi dar el trebuie să analizeze valorile și comportamentul clienților și să ia în calcul situațiile când acestea sunt sau este foarte posibil să intre în conflict cu normele și valorile familiilor clienților, a altor grupuri relevante din viața clienților, a unor instituții sau a societății. Spațiul consilierii este unul marcat de acceptare dar clienții trebuie ajutați să înțeleagă că această acceptare nu este omniprezentă în lumea reală fiind nevoie ca și ei la rândul lor să ofere acceptare sau toleranță față de valori sau comportamente pe care nu le agrează.

Punerea unui accent exagerat pe acceptarea necondiționată poate dezorienta și dezadapta, de aceea este mai util clienților să le fie prezentate situații cât mai realiste și să fie susținuți să exerseze luarea de decizii în așa fel încât să obțină cât mai mult din ceea ce își doresc dar să o facă într-un mod cât mai sustenabil pe termen lung și cu evitarea pe cât posibil a situațiilor conflictuale.

Acceptarea nu presupune un demers pasiv ci unul activ. Clientul nu poate fi lăsat să își continue modul de viață avut deoarece se pare că acesta a condus la probleme (altfel nu ar fi ajuns la consilier) ci trebuie acceptată situația actuală și găsite împreună cu acesta cele mai convenabile opțiuni pentru a schimba lucrurile în mai bine.

Acceptarea poate de asemenea fi asociată și cu o altă manifestare eronată: simpatia. Ea poate conduce la atitudini discriminative.

Obstacole în dezvoltarea acceptării:

- necunoașterea clienților sau informații eronate/neverificate despre aceștia
- proiectarea propriilor valori, convingeri în contextul consilierii
- existența unor prejudecăți din partea consilierului
- imaturitatea, lipsa de experiență sau alte probleme din partea consilierului (ex., sindromul burn-out)

O altă calitate importantă a consilierului este prezența empatiei. Ea este abilitatea de a se transpune în situația trăită de alte persoane. Empatia nu este echivalenta cu identificarea cu o alta persoana, situatie în care. Empatia este atitudinea de a fi 'cu' (alături de) persoana și nu 'ca' persoana cealaltă. Un indicator al empatiei este sentimentul elevului ca este înțeles și acceptat.

Empatia nu presupune:

- identificarea cu clientul (se preiau elemente din gândirea, atitudinile, emoțiile și comportamentele clientului)
- milă/ compasiune față de client

Alte calități ale consilierului sunt atitudinile de congruență și colaborare. Congruența are în vedere relația dintre comportamentul și gândirea, emoțiile și valorile consilierului. Cu cât gradul de congruență este mai mare cu atât consilierul poate convinge mai bine, evident doar în situația în care gândirea, emoțiile și valorile sale sunt adecvate rolului de consilier. Colaborarea este abilitatea consilierului de a implica clienții în actul consilierii.

Dar, un consilier de succes are cu necesitate nevoie și de optimism și responsabilitate. Cele două se completează, optimismul oferind resurse pentru a se implica în orice situații indiferent cât ar părea de dificile iar responsabilitatea, oferind o abordare metodică și etică pentru a obține scopul dorit.

Repere privind comunicarea

De obicei clienții unei consilieri psihopedagogice pot prezenta un profil dezadaptativ marcat de:

- complex de inferioritate
- sentiment de abandon
- sentiment că este diferit de ceilalți
- convingerea că nu este înțeles
- sentimentul că este judecat și lezat de ceilalți

Având în vedere acest profil, în optimizarea relației cu clienții să consilierul are de urmărit câteva repere:

- Se discută temele dorite de client. Evitarea discutării unor subiecte dorite de client sau abaterărea de la ele nu este recomandată.

- Formularea atentă a cererii explicațiilor

Nerecomandat: "De ce ați făcut?"

Recomandat: "Ce ați urmărit prin ...? /Ce ați dorit să obțineți prin...?"

- Utilizarea întrebărilor deschise prin care clientul are posibilitatea să se exprime. Întrebările închise la care se răspunde cu "da/nu" sau în câteva cuvinte nu sunt recomandate deoarece închid posibilitatea de exprimare a clienților și adesea conduc la o succesiune mai rapidă de întrebări, fapt nedorit în procesul consilierii

- Formularea atentă a judecăților asupra conținutului exprimat de client

Nerecomandat: "Nu este bine..."

Recomandat: "Care credeți că este părerea lui X despre...?" "Ce părere ați avea dacă...?"

- Evitarea întreruperii clienților

- Evitarea etichetării clientului, a celor exprimate de acesta dar și în general (există riscul ca un client să se identifice cu o terță persoană sau o situație asupra căreia consilierul a exprimat o etichetare)

- utilizarea sugestiilor constructive: "Se poate încerca din nou dar altfel, ținând cont de ceea ce cunoașteți acum"

- Evitarea sfaturilor și oferirii de soluții. Soluțiile rezultă din discuția purtată cu fiecare client în parte și sunt particularizate pentru fiecare caz.

- Orice pericole pe care clientul le poate întâlni în acțiunile dorite se discută ca și posibilități pe care clientul decide sau nu să și le asume. De asemenea se discută și de efectele pe termen mediu/lung dar și de implicațiile avute asupra altor persoane.

- Evitarea raționalizării excesive. Nu este de dorit o analiză excesiv de logică asupra motivațiilor clientului mai ales când deciziile sale au o semnificativă componentă afectivă. O astfel de abordare poate fi percepută ca una de superioritate, inaccesibilitate sau nepotrivită pentru situația clientului.

- Evitarea comportamentelor non-verbale nepotrivite (evitarea contactului vizual, exprimarea prin mimică/gesturi a emoțiilor negative, exprimarea în gesturi sau mimică a plictisului/dezinteresului/grabei, gesticularea/mimica nepotrivită contextului discuției)
- Prevenirea comportamentelor defensive. Se face prin:
 - preferința pentru un comportament spontan, empatic și democratic din partea consilierului
 - utilizarea descrierii situației, trăirilor prin limbaj adecvat (concis, clar)

Modalități de îmbunătățire a comunicării:

- se răspunde concis, la obiect și clar
- se ține cont de tempo-ul clientului
- discuția este orientată de mesajele clientului
- utilizarea unei voci calme
- fiecare subiect este tratat în contextul clientului (nu se banalizează)

Reguli de comunicare și interacțiune la consilierea în grup

- Fiecare client trebuie ascultat fără a fi întrerupt
- Toate întrebările puse în timpul întâlnirii sunt utile
- Nimeni nu este blamat, judecat, moralizat sau ridiculizat
- Fiecare are dreptul să nu participe activ, nefiind obligat să-și exprime punctul de vedere
- Nimeni nu monopolizează discuția (nici măcar consilierul)

Deontologia consilierii

Un ghid minimal de reguli deontologice privind consilierea va avea în vedere respectarea următoarelor indicații:

1. să nu dăuneze persoanei
2. să pună accent pe resursele persoanei și oportunitățile existente
3. să fie confidențială și să ofere o atmosferă de deschidere și respect
4. să ofere șanse egale (consilierea în grup)
5. să fie utilizate metode verificate științific
6. să fie etică

Fișa de caracterizare psihopedagogică

Este un mijloc pentru prezentarea și organizarea datelor semnificative referitoare la clientul/elevul urmărit. Modelul de mai jos are o valoare informativă. La acest model se pot adăuga și alte rubrici în cazul în care cazurile analizate o necesită.

Model de fișă psihopedagogică:

Date personale

Numele și prenumele elevului.....
Data și locul nașterii
Domiciliul
Clasa..... Secția..... Școala.....

Date medicale :

Antecedente:
Dezvoltarea fizică:
Deficiențe, handicapuri:

Date familiale:

Domiciliul părinților:
Componența și caracteristicile familiei:
Nivelul de educație al părinților:
Ocupația părinților:
Condiții de pregătire:
Climatul socio-afectiv din familia elevului:

Date școlare:

Nivelul de performanță școlară:
Discipline cu rezultate deosebite:
Discipline mai puțin satisfăcătoare:
Motivarea randamentului școlar:
Domenii de activitate preferată:

Integrarea socială:

În școală:
În familie:
În grupul de prieteni:
În grupuri organizate (cercetași, grupuri sportive etc.):
În comunitate:

Profilul psihologic:

Nivel intelectual:
Aptitudini/abilități:
Trăsături de temperament:
Trăsături de personalitate:
Profil moral:
Interese:
Aspirații:
Temeri/fobii:
Domenii/activități în care manifestă randament scăzut:

Concluzii :

Aprecieri de ansamblu:
Asistență psihopedagogică necesară:
Contraindicații școlare sau profesionale:
Indicații școlare sau profesionale:

Bibliografie

Băban, A. (coord.) (2003). *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*. Cluj-Napoca: Editura Psinet.

Coleman, H. L. K., & Yeh, C. J. (Eds.). (2008). *Handbook of school counseling*. New York: Routledge.

Dumitriu, Gh., Dumitriu, C. (2004). *Psihopedagogie*. București: E.D.P.

Dumitriu, Gh., Damian, I., (2002). *Consiliere psihopedagogică (suport de curs)*. Universitatea din Bacău.